RAET-SLACH

Ende Ghesprek,

Tusschen ISABELLA Hertoginne van Brabandt, Infante van Spangien, Met den Marquis AMBROSIO SPINOLA, Over den Inval by syne Ghenade *Prins Heyndrick* in Brabant over den Deemer ghedaen: Met het Discours vant Belegh voor *Berghen op Zoom*.

Item, Noch eenen Brieff uyt het Legher voor Berghen *op den* Zoom, *gheschreven van den* Marquis A. Spinola *aende* Infante *van* Spangien, *Hartoginne van Brabant, &c.*

TOT ROTTERDAM,

By Ian Ianssz. Anno 1622.

RAET-SLACH
ende Gespreck,

Tusschen ELISABETHA Hertoginne van Brabandt, Infante van Spangien, Met den Marquis AMBROSIO SPINOLA over den Inval by syne Ghenade *Prins Heyndrick* in Brabrant over den Deemer gedaen met het Discours vant Belegh voor *Bergen op Zoom.*

Item, noch een Brief wt het Legher voor Berghen op den *Zoom, gheschreven vanden* Marquis A. Spinola *aende* Infante *van* Spangien, *Hertoginne van Brabant, &c.*

Infante van Spangien.

VVEl Edelen *Marquis* wel vromen Helt der Helden,
Dies Naem verdient dat m'hem by Roomse Krijghers stelden:
Ghy roem van *Genua* gesproten wt een stam
Dat desgelycken noyt wt gantsch Italien quam.
Diens huys en Edelheyt, men hooren heeft vermaeren
De gantsche werelt door bet dan ses hondert Iaren,
In wiens geslacht noyt was een van geringen staet,
Noch die hem oyt misdroech maer even cloeck in daet.
VVel vromen Campioen, Die al u goet te gader
Tgeen vry wat veele was, ge-ervet van v vader,
Ghebruyckt hebt tot den Crijch en goede onderstant
Van mijnen waerden Broer int ruchtich Nederlant.

 Die

Die int Palatinaet den Keyser ende rijcken
Getrouwelick hebt gedient, en weder desgelijcken,
Den Cleessen krijch volvoert, wel vromen oorlochs Helt,
Myn hulp, mijn troost, myn wraeck, heb gantsch op u gestelt,
Mijn wraecke seg ic noch; het vieren en het branden
Tot Brussel voor de poort by moedige vyanden,
Is mijn begeert ghy sult gaen wreken langs den stroom,
En maecken Brabant Claer, eerst Bergen op den zoom:
Soo haest ghy komt daer voor, beschieten en bestormen,
Door wroeten haer de wall, niet anders als aerd-wormen,
Ia vallen haer opt lijf gelijck een kiecken-dief.
Mijn Neef den Coninck heeft geschreven my een brief,
Dat hy met herten leet te lang heeft moeten doogen,
Den moet-wil vanden *Geus*, nu tbranden voor myn oogen
Dat heeft hem soo ontstelt, dat hy, mijn Nicht sijn wijff,
Bey cregen teender tijt een heete Coorts opt lijf,
Des heeft hy hier gesant sijn Ambassaet te Hove
Dat eerst men straffen sal den Heere van Ry-hove,
Met sulcken straf als ghy te rade weten sult,
Die raet tot boosheyt geeft heeft als den doender schult.

Ambrosius Spinola.

Me Vrouwe Hertogin Infante van Hispanien,
Van swerelts weertste Huys van 'truchtbaer Alemanien:
Myn dienst ick noch als voor u thoon tot dat de doot
My wt dit leven hier sal slepen in haer schoot.
Soo veel als tstout bedrijff vant branden onser palen:
De pijne is geleen tis niet te weder haelen,
Oock als ickt wel bedenck me Vrouw ist me wel vroet:
Verderf ick s'vyants lant ic hitse haer den moet.
En 'twinnen vande Stadt met Schanssen bey van Bergen,
Sal dienen maer om hem die slaept tot oorloch tergen:
Tis vaste zoo ghy haer doet roocken eens haer cop,
Sy springen wt den Thuijn en Iaghen Brabant op.

Dan

Dan is het leste quaet veel meer als tquaet te voren:
VVant middel-maet ontbreeckt daer tseyt bestaet wt thoren.

Infante van Spagnien.

Niet min gaet ghy te werck, tsal u ontbreken niet
Aen volck, aen gelt, aen macht, aen raet, aen jonst, of yet,
Al soud' ick myne Croon en al mijn goet verspillen,
Soo moet ic de gemeent met yets te doene stillen:
Ghy weet wanneer den brant tot voor ons Muyren liep,
VVat dat gemeyne volck met vollen monden riep.
Men can Soldaten wel tot twintich duyst verwerven, Clachte der Boeren.
Om ons te Eten op en om ons Lant verderven:
Maer als den vyant comt veriaeght ons met gedruys
Dan syn de Houven af dan is daer niemant thuys.

Ambrosius Spinola.

Tis waer ick kent Me vrouw' theeft my ooc wel gespeten,
Dat ick dat in mijn hert voor suycker moest op eten:
Ick swoer vast in mijn selfs, ja beet op mijnen duym,
Mijn hantschoen scheurden ick naer onse lants Costuym,
Dat ick het wreken souw ic wenschten my te rechten,
Dat ickt met *Cont Herry* te saem mocht effen vechten.
Twas wel in grammen moet, maer alst al was gedaen
En docht het my niet goet en oock niet wel beraen:
VVant lieden oudt en stijff, als ic van Palsche tochten
Docht my dat selden eer met Ionge crijchslie vochten:
Daerom besloot ick doen en dacht in mijnen zin,
VVaert dat ick cond of mocht ick deed' een haer niet min.
Soo niet den godt *Neptuyn* te wreet liedt sien sijn tanden,
Niet vry en souden gaen van rooven ende branden,
VVillem Stadt, Clunderts-lant, ja Tholen, noch der Goes
Mijn hert dat is wel goet, maer twater is den droes.

Marquis wel Edel Heer ic ben van u gevoelen,
Dat in syn hit men can sich selven soo niet coelen:
T is wel soldaten plicht sijn vyant afbreuck doen,
Den Coninck mijnen Neef die can dat niet bevroen.
Dat soo een hant vol volcx int minst te vergelijcken
By synen Coninex staet en sijne Spaense rijcken:
Doet inval in ons lant en past niet op ons wet
Ons ingesetens straft en leyt ons Boeren met.
Noch tmeest dat my beweegt om wraecke aen te vangen,
Is dat twee dochters sijn me inden brant vergangen:
Diens sielen rusten niet maer in het vagevier
Gestadich roepen wraeck en maecken groot getier.
Tis al o Hertogin doet wraeck och wreeckt ons sterven
Niet eer en konnen rust eylaes ons zielen erven:
Altèes soo haest en sal de wraeck geschiet niet sijn.
Ons sielen sijn verlost ontslagen vande pijn.
Ons smert sal sijn gedaen ons sielen sijn genesen
En suyver sijn daer toe als can een vis-bend' wesen:
Och als ick dit al hoor en my comt voor de Neus,
Dan compt my stracx te voor het branden vanden Geus,
Het hooft loopt my dan om mijn sinnen sijn in roeren,
Tgemoet dat perst my dan de siecke wt te voeren.

Ambrosius Spinola.

Doorluchtige me Vrou ick sien ghy u ontset,
Om dat de zielkens sijn zoo deerlyck int perket:
Nu eermen die met macht van oorloch wt verlosten
Ick meen het sal Me vrou noch veel Milioenen costen:
VVant soo ghy wilt den Geus met fortse tasten aen
Hy sal van achter wt als quade peerden slaen,

My dunckt naer myn advijs me Vrou verstaet myn seggen
Datmen met voor raet ging de saeck bet overleggen:
Dat is de geestlijckheyt la wt gesondert geen
Die moesten gaen Proces en dragens samen een,
En sparen geene moyt van bidden vasten lesen,
Van ziel-Mis met dosijn, ick, acht het sou wel wesen
Een Reeck-mandati-brief van onse heylige Paus
Aen die int vaegvier heerscht met sang van gloria laus
Dat waer den minsten cost en tsou ons schatten baten,
Het sekerst voor ons lant, t behout van veel soldaten.

Infante van Spangien.

V voor-werp cloeck verstant, en al dat ghy bestemt
Houd ick niet ongerympt en dunckt my oock niet vremt,
Soo veel als 'tgoet devoir van Abten, Priesters, Paepen,
Een helpt de zielkens niet, maer alle dat sy gaepen
Dat is de Geusen straf, een wrake voor en na,
Eerst Bergen op den zoom, dan Tholen, en Breeda.
Oock Geertruy-berch niet vrij, met Heusden ende Grave,
Nimwegen, Schencken Schans, Emerick tot een gave.
Marquis vereer ic v tot loon van trouwen dienst:
Zutphen, Deventer, Zwol, en Campen onversiens.
Het naest Iaer overvalt ons compt dat vol ghetalle
Ia eene Stadt niet min of liever niet metalle.

Ambrosius Spinola.

O weerdige me Vrou voor wy verschynen moet,
Al t'vrouwelijc geslacht midts dat ghy syt soo vroet:
Soo wijs, soo clouck in daet, o thiende der Sebyllen!
VVy sou sich laes by u, int minst verg'lijcken willen,
O Peerle van ons eeuw, u redens tuygen dat
Helpt Paepen bidden met, voorwaer me Vrou ick schadt.

En

En recht oock segge uyt, dat ick ons Lieve Vrouwe
Voor Geus, Ia dobbelt Geus, en recht Calvinisch houwe.
Ghy siet hoe is mis-luckt den aenslach op Casant,
Noch ligghen wy voor Sluys met recht wel dobbel schant,
Een hayr niet min salt gaen met Bergen te Berennen:
Sy staen te seer op God en hem te vaste kennen.
Soo veel die Steden al, Ick neemse int commuyn,
Me Vrouw dat alle sijn de Paelen van haer Thuyn:
Den Leeuw' die, die bewaert steedts leggend' op sijn loeren,
Hy bijt en clauwt met cracht die hem bestaet te roeren:
Ghy kent Me Vrouw' hem wel, den Kop die staet hem croes,
Soo wie hem raect, hy tiert, spuygt vyer gelijck de Droes.
VVes raect de schoone gift van Emrick o Me vrouwe
Ick can 'tvergelden niet, als ick het al aenschouwe:
De eer die ghy my doet, maer soo't Me Vrouw gelieft,
Ick hoor wel aen haer spraeck dat haer niet is gebrieft.
T'vercoopen vande huyt des Beers by lichte gasten,
Die 'tleveren soo wel niet als 'tvercoopen pasten.
Nu van het vol getal der Steden die ghy noemt,
Die onse moeten sijn, voorwaer Me vrouw ic schroemt.
Dat ghy int reeck'nen mist, dan om Me vrouw ghenougen,
Ic sal gebiet my maer, tot alle saecken voughen.

Infante van Spangien.

Ghy diep en clouck vernuft, ghy herssenen van stael,
V Italiaens list, u treken al te mael!
Gebruyct, set by, bestaet dan Bergen te belegghen,
Maer eerst Steen-Bergen wint, wat wil ickt u doch seggen
Ick stelt in uwer macht en geeft in uwe hant:
VVant als ick eens bedenck Graeff Heyndricx stouten brant
Mijn hart sinct in mijn schoen, en 'tbloet treet in mijn teenen,
Sy passen niet op my wat duyvel dat zy meenen?
Ick salt vergelden haer ist niet met vrome daet
De duyvel zy mijn hulp, ick doen't dan met ver-raet:

Sa Patres staet my by; o cloucke Ipocrijten,
T'geen de duyvel niet weet, dat weet ghy Iesuijten.

Ambrosius Spinola.

Houd' op! Holla Me Vrouw, alsoo niet en ontstelt
V Edele gemoet noch daerom soo niet quelt.
By 'tCruys dat ick daer maeck, ick sweer, ick sweer veel werven,
K'sal mijn voor-nemen nu volbrengen ofte sterven:
Voor Bergen in het Velt met menich cloeck soldaet;
Adieu Me vrou vaert wel ick gaen bedencken raet.

Spinola eenigen tyt daer na vvederom comende segt:

Ick wensch Me vrou geluck den Hemel moet haer Croonen,
De Santen sy u hulp die inden Hemel woonen.
Me vrou ick heb bedacht dat onse saeck vereyst,
Op desen tijt te sijn Spaens, Italiaens, geveyst:
Ontbiedet al te Hooff den Adel van dees wijcken;
Wilt d'eene met dees Gift, en d'ander dus verrijcken,
Hen ydel tytels geeft, 'tsal brengen veel gewins:
Die nu maer Graeff en is, den selven maeckt dan Prins,
Van Prins een Hartoch maeckt, van Heeren al Baronnen,
Versoeckt haer dienst te Veld sy sullen u niet connen,
Int minst ontseggen dat, Iae meer u bieden aen:
Dat zy op hare Bors te Velde sullen gaen.
Versoeckt de Geest'lijcheyt dat sy voor weynich dagen,
Een seecker somme gelts tot desen crijch toch dragen.
Belooft haer dat ghy cont t'sy Bisdom, of Abdy
Eens Cardinalen Hoet, Legaetschap oock daer by.
De vverelt heeft het in, de Mensch vvil sijn bedrogen:
Ick vveet ick ben oock met beloften schoon bevvogen,
Mijn goet om Idel Eer, hier inden Crijch verquist:
Ick vvas mijn goetjen quyt, veel eerder als ickt vvist.

Marquis de be naffró al u getrouwicheden,
Mijn Neeff den Coninck sal beloonen u met Steden;
Ia Landen oock daer by, ick weet soo ghy't begeert,
Dat VValch'ren, Hollant me, u bey niet sijn ontveert.
Laet sincken niet den moet, siet hondert duysent Mannen:
Ick breng dit Iaer int Velt, wilt met my aen dan spannen.
Den Standaert groot van Gent, die noyt ontbonden wert:
Dan als ick hondert duyst soldaten breng te bert.
Daer met ver-eer ick u het volck wilt dan schaveelen,
En in dry Legers cloeck en Troupen af te deelen.
Graeff Heyndrick vanden Bergh sal Emrick ende Rees,
Den Rhijn beneden af, tsaem stellen op de Pees.
Den Prins sal blooten dan sijn Steden om 'tontsetten,
Op Bergen en Breeda, wilt rijpelick dan letten:
Sluys moet ons volgen me, soo wel als d'ander al:
Den wint die dient ons nu, haer Schip ligt aende VVal.

Ambrosius Spinola.

Me vrou tis wel geraemt, o clouck verstant der VVijven:
Ick bid Me vrou dat doch verholen mochte blijven.
Den staet by ons gemaect en ryp'lick in gelegt,
Ick bid Me vrou dat zyt ter werelt niemant segt.
VVant siet den loosen Geus heeft dun subtyle ooren:
Mislucten ons, ons doen 'tgerucht dat sou men hooren
De gantsche werelt door, hy dreeff met ons den spot,
Niet anders of Me vrou, wy beyde waren sot.
Me vrou het is sulck volck sy raden en zy droomen,
VVat dat den Coninck sluyt, Ia selfs den Paus te Roomen.
Tis my noch in gedacht van doen ick was int werck,
Te maecken *Treves* vast 'tverstant gebruycten sterck,
De redens die ick daer den Coninck voor ging dragen:
Eer ick in Hollant quam, sy wisten te gewagen.

Ick had aen lant wt 'tSchip mijn voeten nauw' geruct,
Men lieper langs de ſtraet met Boecxkens verſch gedruct:
VVat wonder hier wat nieus, Me vrou wert daer geropen,
Vant geen in Spanien is by Spinola geſproken:
Met Spaenſen Coninck, daer Me vrou gelooſtet vry,
Sy wiſtent tot een woort tis enckel toovery.
Daer by ick ſeggen wil, ſoo ſy dat ſoo nau wiſten
Van naelde tot den draet gedenct dan watte liſten
Gebruycken ſullen zy, om weten vaſt gewis,
Van 'tgene tuſſchen ons al hier geſproken is,
Hier met wil ic Me vrou Maria gaen bevelen,
En dat zy al ons doen wil ſwijgen ende helen.

Infante van Spangien.

Marquis veer-ſiende Man, hout vaſt dat met een woort
Wt mijnen mont en ſal by niemant ſijn gehoort,
Ter werelt geen en menſch (hoe lieff) ſalt van my weten:
Ten waer wt mijn geſicht dat ſelfd' men coſt af meten.
Marquis wel cloecken Helt, niet een maer, Santen al,
Beveel ic u tot hulp, met ons Lief-vrou van Hal.
'Mijn Spaenſe Geeſt'lijcheyt met bidden ende leſen
Geduerich ſullen u, als ic gedachtich weſen.
Dominus vobiſcum, la vreden gaet goets moets,
Vyt Leger eerſt-daegs ick verwacht van u wat goets.

M. A. H. V. I.

FINIS.

 COPYE

COPYE

Van eenen Brieff, gheschreven wt het Legher voor Berghen op Zoom van de Marquis Spinola, Aen de Infante van Spaengien.

El weertste Hartogin, haer hoocheyt laet ick weten,
Dat ick ten deele ben gecomen tot vermeten:
Steen-Bergen dat is ons by *Don Louys* berent,
Daer na ver-overt oock met goet appoinctement.
Gelegert heb ick my voor BERGEN aen twee zyden;
Hoe't voort vergaen ons wil, dat geven ons de tyden.
Ick hope en ick ducht, Ick hope la ick vrees,
T'wil costen u Me vrouw' veel Speck en ander vlees.
Had' ick geweten wel, hoe Berghen was gelegen,
Ghy hadt my voor de Stadt *per Deos* niet gecregen.
Het is als ick Me vrouw' te BRVSSEL heb geseyt
Dat quaet te wecken is die vast in slape leyt.
Als ick daer voren quam, ick bleef daer liggen kijcken,
Ick moeyden haer niet eens, geen vyantschap liet blijcken:
Sy schoten wt de Stadt met Hant-roers en geschut,
Dat nergens vry men was, In Tent, Barack off Hut.
Dat meer Me weerde Vrouw' daer wy haer niet misdeden:
Maer lagen moe gereyst en rusten onse Leden.
Sy vallen wt de Stadt met sulck geschiet, ghetier,
Dat sy verjoegen ons en dreven wt 'tquartier,
Soo fel, soo wreet Me vrouw', dat gantsch een Ruyters Bende,
Moest vluchten tot den Dam, dat niemant hem eens wende,
Het welck getuygen can, Ia heel Antwerpen wel:
Een Vlaminck soo verbaest int vlieden even snel,
Mistrout hem inde Stadt, benaut, beangst vol schromen,
Vraecht noch waer leght de Brugh om Vlaend'ren te becomen?

Denct

Denckt eens, denckt eens Me vrouw, hoe was den Man in noot,
Tis goet soo niet een Coortz veroorsaeckt hem de doot:
Den Man verhaelt syn vlucht, vertelt sijn weder-vaeren,
Hy seyt men schoot met Loot, al off het Mespels waeren,
Den Droes en bleef daer niet ten waer te voor hy wist,
Noch ergens eenich lijff besloten in een Kist.
Den schrick Me vrouw ick heb, Me vrouwe af gebonden,
Door Meester Hans Maeck-af na Godt-lant toe gesonden.
Me vrouw soo ghy waert hier, en gingt van Kinde swaer,
Ghy losten voor den tyt eer hy gecomen vvaer
Het schieten heeft geen eynd' en buyten haer soo stercken,
Van Redouts, Ravelijns verscheyden Horen vvercken,
Loop-grachten en Trenche; Ia Schanssen en Karré,
Soo hart om aen te doen als menige vrome Ste.
Die sijn in groot getal daer ick mijn vverck soud' maecken,
Daer sijn zy selver vast en dicht mijn Leger naecken·
Niet min Me vrouvv mijn hoop is meester vande Stadt,
Te worden metter tijt, soo tijt wil lijden dat.
Den Ambassaet was hier van wt Hispanien comen,
En heeft op 'tgantsch Beleg wel rijpelick acht genomen,
Soo 'tvolck van stadt gesint geweest had gelijck hy,
De stadt en Schanssen bey waer lang aen onse zy.
Me vrouw soo hy vertrock soo sprack hy dese woorden,
Dat selve *Don Louys* en ander Heeren hoorden,
In spaens *Bergas, Bergas, Agora sentirey,*
Le pondoroso mano de vostre el rey.
Voorwaer Me vrou ick wed' soo hy't had luy geropen,
De Geusen hadden al wel in een Kist gecropen.
Me vrouw tis vast soo zy eens hoorden sulck gespreck,
Zy vluchten voor de vuyst gelijck den hont vant speck.
Den *Nuntius* vanden Paus heeft comen oock ver-eeren,
Ons Nieu gewonnen Kerck, met Mis en Aultar Cleeren:
Daer by ons Leger-volck soldaten trou vermaent,
Den wegh ten Hemel is, hen open en gebaent.

Soo wie daer blijft int Velt die sullen Martelaren
Gerekent sijn int Boeck, van mont ten Hemel varen:
Vant Vagevier sijn vry daer spreken niet eens aen,
Al saechse *Pluto* selfs, hy soud'se laten gaen.
Me vrou op die gelost en troostelicke reden,
Het volck gaet aende Man gelijck de honden deden:
Als sy eens sagen staen op seker tyt een Gast,
Die in sijn eene hant een Klippel had gepast.
In somma 'tsal wel sijn, ick hoop het sal wel lucken
Soo niet den Prins *Mauritz* van boven af comt rucken.
Me vrou dan waert verkerft en 'theele spel geschent,
Dan waert al Monincx werc, in d'asschen spit gewent.
T'gerucht loopt Mans-velt is met alle sijn soldaten,
En Hartoch Christiaen ten dienst van d'Heeren Staten:
Ick vrees dats nergens om (Ick meent Me vrou oock vadt,)
Dan om te lagen my met 't Leger vande Stadt:
Mijn volcxken geeff ic moet en paeyse vast met logen,
En seg dat Mans-velt is na Vrancrijck toe getogen.
Den Coninck daer ten dienst ic drijfse voort met spoet,
En seg dat ick int cort de Stadt noch hebben moet.
VVant eer dat Bamis comt, ic hout hen niet verholen;
Breeda moet ons noch sijn met d'Eylant vander Tholen.
Me vrou soo ic dit schreef, soo heb ic eens bestaen,
Den Spangiaert d'eer gegunt om eene halve Maen
Te winnen met gewelt, maer laes! de Spaense Broucken,
Die wierden soo onthaelt, by Geus (ic moet hem vloucken,)
Dat 'tspeck daer lach opt velt en in syn bloet versmacht,
Al had' men gantsch een Maent al Verckenen geslacht:
En 'tgeen my meest bedroeft, een groot Hans vande Specken,
Die t'Vlies droech om den hals, sy hebben doen vertrecken.
Francisco de Portegael.
Zijn ziel wt 'tlichaem hier gesonden gram verstoort:
Naer 'theete Vagevier of ergens daer het hoort.
Me vrou op staenden voet als ic den Brieff sou' sluyten,
Soo comt een van myn Hoff getreden in van buyten;

En

En segt de woorden al ons dat van stuc tot stuc,
Alree In Hollant syn voor lang geweest in Druck.
Ic hebbet lang gedacht, gevreest dat ons vermeten,
Den Geus wat spijt is dat? sou comen noch te weten:
Voorwaer Me vrou tis vast als ic het hoorden aen,
Ic cond van angst en schrick nau op myn beenen staen.
Helaes! wat schand' salt sijn soo k'moet van Bergen trecken:
Hoe sal des Princen Zoon *Famars* en *Morgan* gecken?
De cloucke Borgery hoe sal ic dragen 'tcruys?
Hy loopt van Bergen wech soo moet hy ooc van Sluys.
Graeff Heyndrick vanden Bergh sal me syn achter hielen,
Van Emrick laten sien verloopen met sijn Fielen;
Ach! ongeluckich Iaer, alst best men heeft gegist,
Dan isset alder-verst en alder-meest gemist.
Me vrou hier met à Dieu een eynd' ic hier verwachte,
T'sy van myn leven dan den Roem van myn geslachte.
Myn Eer, mijn Heerschappy de winning vande Stadt:
Ic vrees een schoonen Niet, meer als te hebben wat.

Onder stont V Ed: Ed: Haere Hoocheden Demoedige

AMBROSIO SPINOLA.

En

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

